

טבע וארץ

חוברת א' (כרך י"א)

כסלו-טבת תשכ"ט דצמבר-ינואר 1968-9

ה ת ו כ ן

2	מיצפה
4	האבקה מכוונת בפרחי היוקה — יעקב גליל בריכת רם — מקוה גשמים בלוע הר געש —
13	עמנואל מזור
18	מכרות עופרת בחרמון — דן פרי
20	הפיפיון הצהוב — אמוץ זהבי
22	הגיחון והמיתקנים שנבנו לידו — אבנר גורן
27	הגן הבוטני של האוניברסיטה בירושלים — מ. אבישי
30	זוטות מן הגולן — יהודה זיו
34	„עפיפונים“ בערבה הדרומית — זאב משל
36	ברחבי עולם
37	הנעמן מתייבש — יגאל סלע
38	ארץ-ישראל לפני 100 שנה — אברהם עץ-הדר
39	להשגותיו של אברהם עץ-הדר — שמואל אביצור
39	ציד מלכות הצרעה המזרחית — אשכל כ.
40	על שמות הצמחים ועל בוטניקה — רחל סבוראי
42	ספרים חדשים
44	מתכנם של כתבי עת
45	אל הנקיק בואדי אבו-סלה — נ.ג.
46	ידיעות מרשות שמורות הטבע
48	תכניות ופעולות במכון אבשלום בחברה ובמוסדותיה
I	מחנות
II	טיולים לחו"ל
III	רשימת הסניפים
IV	רשימת מדריכי „החברה והרשות“
V	טיולי סיני
IX	טיולים
XIV	סיורים

*

תמונת השער: ארז הלבוך

מועצת המערכת:

ש. אביצור, א. שולוב, א. שמאי,
לי. עזריה אלון, אורי דביר,
אמוץ זהבי, אברהם יפה,
אדיר שפירא, אפרים תלמי

העורך:

נ. תרדיון

עורך משנה: מיכה לבנה

הוצאת „ספרית השדה“
בשיתוף עם המרכז לתרבות
ולחינוך והנועת החוגים לידיעת
הארץ, והאגף לחינוך חקלאי
במשרד החינוך והתרבות.

הכתובת:

„טבע וארץ“, „ספרית השדה“,

תל-אביב, ת.ד. 4

רחוב לילינגבלום 25

טלפון 57868

מס' החשבון בבנק הדואר 4590

הכתובת של החברה להגנת

הטבע: תל-אביב רח' השפלה 4

טלפון 35063

TEVA WA'AREZ

(Nature and Country)

Editor: N. Teradyon

Tel Aviv, P. O. B. 4,

Israel

December 68 - January 69

No. 1 Vol. 11

דמי התימה לשנה 7 ל"י

מחיר חוברת בודדת 1.50 ל"י

מחיר המודעות:

עמוד שלם — 250 ל"י;

חצי עמוד — 125 ל"י;

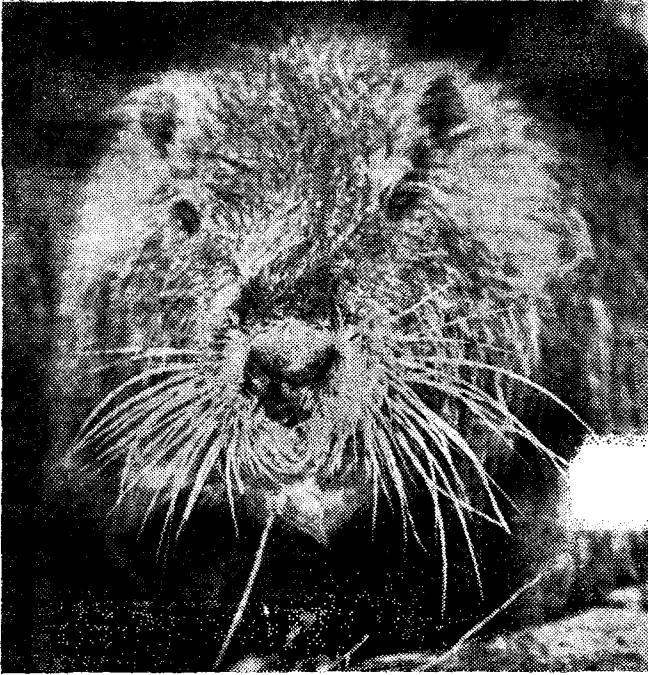
רבע עמוד — 75 ל"י.

„הגנת הטבע“

במת החברה להגנת הטבע ורשות שמורות הטבע

הנעמן מתייבש

יגאל סלע

נוטריה. חיית־בר בנעמן, החל ב-1949.

אמנם מן הבצת העשירה, שהיתה קיימת באגן זה בעבר, לא שרד הרבה; אך גם מהמעט שנשאר ידועים לנו אלמנטים מסוימים, שראוי לשמרם לעתיד; כגון הנימפאה הכחולה, סם הכלב, מיני ספוגים וטרטנים של מים מתוקים, הצב הרד, הגאווית ואחרים, בעיקר מהמיקרופאונה.

אירוס הביצה, לשעבר אחד הצמחים הנפוצים ביותר בשולי ביצת הנעמן.

בסוף שנות החמישים החלה להסתמן ירידת המים במעינות הנעמן (עם פיתוח בארות בהר). קטנה שפיעת המעינות באפק, ונעלמו מעיינות קטנים שהיוו שטחי אחו נרחבים בשולי הבצות.

בתחילת שנות השישים, ועם שנות הבצורת, החריפה ההתייבשות. שפיעת המעינות באפק פחתה מאוד, ובקיצ חרבה כליל. התרחבו שטחי האחו היבשים בקיץ, ונעלמו אחרוני הנימפאות הכתולות, גבדלו בתעלות הניקוז של האחו.

מתוך דאגה לגורל עין נימפית, שהיה אז הריכוז האחרון של מעינות האיזור שלא נפגעו קשה מדי (מעיינות אפק נפגעו 4 פעמים מאז תחילת המאה, מסיבות אלה: פיתוח בריכות הדגים הראשונות בארץ, הסדר ניקוז הנעמן, מפעל השאיבה לבתי הויקוק, ולאחרונה — שאיבת־יתר של „מקורות“). פנינו אפוא לתהיל בשאלה, מה הן תכניות פיתוח המים; ונע־גיננו, כי מפלס מ־התהום באיזור חייב להישמר בגבהו הנוכחי, בגלל מפלס מי הים הקרובים, ומכאן שעין נימפית לא ייפגע.

בזמן האחרון התחלפו ההידרולוגים הראשיים של תהיל, ואולי בעקבות כך הוחלט על ניצול נוסף של מים באגן זה ועל הורדת המפלס השנתי של מי התהום, באופן שמעינות נימפית ייחברו גם הם. התליך זה כבר מורגש, ובחריפות יתרה.

לזכור, כי הנימפאה הכחולה כבר עומדת ממש על סף הכיליון, הצב הולך וגדחק מעמק החוף, וגם מקור מי נחל התנינים אינו מובטח; אגן הנעמן יהיה אפוא המקום האחרון לקיומו של צב זה בטבע. על כן, אפילו השמירה על קיום שני מינים אלו בלבד — מצדיקה השקעה נכבדה.

במשך החדשים אוגוסט וספטמבר ייערך סקר יסודי של עולם החי בעין נימפית, בידי צוות בהשגחתו של ד"ר פור מירושלים; בעקבותיו נדע, אם יש עוד, "מועמדים" חשובים במיוחד, להישמר במקום זה.

סביר, כי לא נוכל לעמוד בפני תכניות אלו, והמעיינות אמנם יפסקו תוך שנים אחדות. אך יש בידנו אפשרות אחת להציל חלק חשוב של עולם החי והצומח, והיא — על-ידי כריית רשת של תעלות ובריכות, לפי תכנון מדויק מאוד של צרכי כל מין ומין, עד לעומק מפלס המים העתיד. הצעה זו קיבלה את אישורם העקרוני של אנשי תה"ל.

אין ספק, כי מפעל זה כרוך בהשקעה ניכרת 20—30 אלף ל"י. ויש השואלים האם זה כדאי. כמובן, אין תשובה חד־משמעית על כך; אך חשוב